

การพัฒนากรอบสมรรถนะของพยาบาลในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย Development of a Competency Framework for Nurses in the Lactation Clinic, Sansai Hospital

นันท์นภัส มั่งงิ่ว^{1*}, สมใจ ศิริกมล², ธิตินุท อัครเดชอนันต์³

Nannaphat Mangiw¹, Somjai Sirakamon², Thitinut Akkadechanunt³

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{1,2,3}

Faculty of Nursing, Chiang Mai University^{1,2,3}

Corresponding author, E-mail: chatchanan.hpc10@gmail.com

(Receives: January 29, 2026; Revised: March 10, 2026; Accepted: July 1, 2026)

บทคัดย่อ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพของมารดาและพัฒนาการของทารก พยาบาลที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การวิจัยเชิงพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนากรอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญด้านคลินิกนมแม่ จำนวน 5 คน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สำหรับประเมินกรอบสมรรถนะ ฉบับร่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกถอดเทปแบบคำต่อคำและวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีการกำหนดรหัสข้อมูลและจัดหมวดหมู่สมรรถนะอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและการหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา การวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย และผู้เข้าร่วมวิจัยให้ความยินยอมโดยสมัครใจ

ผลการศึกษาพบว่า กรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย ประกอบด้วย สมรรถนะ 5 ด้าน และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถ จำนวน 47 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางวิชาการ 19 ข้อ 2) ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 15 ข้อ 3) ด้านทักษะการให้คำปรึกษา 5 ข้อ 4) ด้านทักษะการสื่อสาร และการประสานงาน 3 ข้อ และ 5) ด้านทักษะการบริหารจัดการ 5 ข้อ โดยพฤติกรรมบ่งชี้ทุกข้อมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00

กรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา ศักยภาพพยาบาลคลินิกนมแม่ และการบริหารทรัพยากรบุคคลทางการพยาบาล รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพการดูแลด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระบบบริการสุขภาพ

คำสำคัญ: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, คลินิกนมแม่, สมรรถนะพยาบาล, กรอบสมรรถนะ, การพัฒนาสมรรถนะ

ABSTRACT

Breastfeeding is an essential factor contributing to maternal health and infant development. Nurses working in breastfeeding clinics play a crucial role in supporting and promoting breastfeeding practices. This developmental research aimed to develop a competency framework for professional nurses working in the breastfeeding clinic at Sansai Hospital, based on the competency framework development approach proposed by Marrelli et al.

Participants were selected using purposive sampling and divided into two groups: five expert nurses in breastfeeding clinics who participated in in-depth interviews, and five experts who evaluated the draft competency framework. Data collection methods included literature review, semi-structured interviews, and content validity assessment. Interview data were transcribed verbatim and analyzed using content analysis through systematic coding and categorization of competencies. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics and the Item-Content Validity Index (I-CVI). The study was approved by the research ethics committee, and all participants provided informed consent prior to participation.

The findings revealed that the competency framework for nurses working in the breastfeeding clinic at Sansai Hospital consisted of five competency domains with 47 behavioral indicators: 1) academic knowledge (19 items), 2) nursing practice skills (15 items), 3) counseling skills (5 items), 4) communication and coordination skills (3 items), and 5) management skills (5 items). All behavioral indicators demonstrated excellent content validity, with an I-CVI of 1.00.

The developed competency framework can be applied as a guideline for performance evaluation, competency development, and nursing human resource management. It may also contribute to improving the quality of breastfeeding care within healthcare service systems.

Keyword: Breastfeeding, Breastfeeding clinic, Nursing competency, Competency framework, Competency development

บทนำ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการส่งเสริมสุขภาพของทารกและมารดา นมแม่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทารก พร้อมทั้งมีภูมิคุ้มกันตามธรรมชาติที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อและโรคเรื้อรังหลายชนิด อีกทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ของทารกอย่างมีประสิทธิภาพ⁽¹⁾ นอกจากนี้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ยังช่วยลดความเสี่ยงต่อโรคภูมิแพ้ โรคอ้วน โรคเบาหวานชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ตลอดจนโรคระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในระยะยาว⁽²⁾ องค์การอนามัยโลกและกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund: UNICEF) จึงแนะนำให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรก และเลี้ยงควบคู่กับอาหารตามวัยอย่างเหมาะสม

จนถึงอายุ 2 ปีหรือมากกว่า พร้อมทั้งเน้นย้ำให้มีการส่งเสริม คุ้มครอง และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทุกระดับ⁽¹⁾ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มักถือเป็นกลยุทธ์ด้านสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้ต้นทุนต่ำ และช่วยลดอัตราป่วยและอัตราการตายของทารกได้อย่างมีนัยสำคัญ⁽³⁾

แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายและยุทธศาสตร์สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2568^(4,5) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Thailand Multiple Indicator Cluster Survey: MICS) ปี พ.ศ. 2565 พบว่า มีทารกเพียงร้อยละ 29 ที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรก ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้⁽⁶⁾ สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของโรงพยาบาลสันทราย ซึ่งพบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกยังคง

อยู่ในระดับต่ำ โดยในปี พ.ศ. 2566 และ 2567 มีอัตราเพียงร้อยละ 17.24 และ 23.23 ตามลำดับ⁽⁷⁾ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพทั้งในมารดาหลังคลอดและทารกแรกเกิด เช่น ภาวะเต้านมอักเสบและท่อน้ำนมอุดตันอันเนื่องมาจากการระบายน้ำนมไม่เพียงพอ และภาวะตัวเหลืองในทารกจากการได้รับนมไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คลินิกนมแม่เป็นหน่วยบริการสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไขปัญหการให้นมแม่แก่บุตร โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงการดูแลระหว่างโรงพยาบาลแม่ข่ายและโรงพยาบาลเครือข่าย ตลอดจนการติดตามมารดาและทารกอย่างต่อเนื่องหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล⁽⁸⁾ พยาบาลคลินิกนมแม่จึงเป็นบุคลากรหลักที่มีบทบาทสำคัญในการประเมิน ให้คำแนะนำ ฝึกสอนทักษะ รวมถึงเสริมสร้างเจตคติที่ดีและสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่⁽⁹⁾ การปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่จึงจำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะเฉพาะด้านที่ครอบคลุมทั้งความรู้ทางวิชาการ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะการให้คำปรึกษา การสื่อสาร การประสานงาน และการบริหารจัดการ^(10,11) โดยสมรรถนะของพยาบาลคลินิกนมแม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องของมารดา

สมรรถนะตามแนวคิดของ Marrelli และคณะ⁽¹⁰⁾ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะภายในของบุคคลที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่กรอบสมรรถนะ (competency framework) เป็นการกำหนดชุดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่ง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรได้อย่างเป็นรูปธรรม^(12,13) แนวคิดการพัฒนากรอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนากรอบสมรรถนะ 2) การแสวงหาผู้ให้การสนับสนุน 3) การพัฒนาแผนการสื่อสารและการให้ความรู้ 4) การวางแผนวิธีการรวบรวมข้อมูล และ 5)

การระบุสมรรถนะและกำหนดกรอบสมรรถนะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้สามารถพัฒนากรอบสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานและลักษณะงานเฉพาะด้านได้อย่างเป็นระบบ⁽¹⁰⁾

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการศึกษาร่วมใหญ่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ หรือบทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลในภาพรวมของงานการพยาบาลมารดาทารก^(9,11) แต่ยังขาดการพัฒนากรอบสมรรถนะเฉพาะสำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่โดยตรง โดยเฉพาะในบริบทของโรงพยาบาลระดับทั่วไป (M1) ซึ่งมีลักษณะการให้บริการที่แตกต่างจากโรงพยาบาลศูนย์หรือโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร ภาระงาน และระบบการส่งต่อ^(12,13) นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่ครอบคลุมการกำหนดสมรรถนะเชิงพฤติกรรม (behavioral indicators) ที่ชัดเจนสำหรับใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาศักยภาพ และการบริหารกำลังคนของพยาบาลคลินิกนมแม่อย่างเป็นรูปธรรม^(10,12) ส่งผลให้การพัฒนาพยาบาลคลินิกนมแม่ในแต่ละหน่วยบริการยังขาดมาตรฐานและความชัดเจนในการกำหนดบทบาทหน้าที่

ดังนั้น การพัฒนากรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบริบทของโรงพยาบาลสันทราย จึงมีความสำคัญทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนากรอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ⁽¹⁰⁾ เพื่อพัฒนากรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย ให้ครอบคลุมบทบาทหน้าที่ และสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจริง อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการบริหารทรัพยากรบุคคลทางการพยาบาลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสนับสนุนการเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนในช่วง 6 เดือนแรกให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารอบสมรรถนะสำหรับพยาบาลในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย

คำถามการวิจัย

กรอบสมรรถนะสำหรับพยาบาลในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทรายที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนารอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย ซึ่งผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนารอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ⁽¹⁰⁾ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนารอบสมรรถนะ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนารอบสมรรถนะให้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจง 2) การแสวงหาผู้ให้การสนับสนุน เป็นการแสวงหาผู้ที่จะสามารถให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนารอบสมรรถนะให้สำเร็จ จุลล วงศ์ปัด วยดี 3) การพัฒนาแผนการสื่อสาร การให้ความรู้ และดำเนินการตามแผน เป็นการวางแผนการสื่อสารให้ข้อมูลแก่บุคลากรในหน่วยบริการที่ทำการศึกษาหรือที่ต้องการพัฒนารอบสมรรถนะเพื่อไม่ให้เกิดการต่อต้านและได้รับความร่วมมือในการพัฒนา 4) การวางแผนวิธีการรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการรวบรวมข้อมูลที่จะใช้สำหรับการพัฒนารอบสมรรถนะ และ 5) การระบุสมรรถนะและการกำหนดกรอบสมรรถนะ เป็นการกำหนดงานและการระบุสมรรถนะหรือจัดหมวดหมู่สมรรถนะเพื่อรวบรวมเป็นชุดสมรรถนะที่มีความหมายชัดเจน ได้พฤติกรรมบ่งชี้ เป็นกลุ่มๆ โดยการจำแนกตามบทบาทลักษณะงานของพยาบาลวิชาชีพประจำคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา (developmental study) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย โดยประยุกต์ใช้

แนวคิดและขั้นตอนการพัฒนารอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ⁽¹⁰⁾

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการดำเนินงานในคลินิกนมแม่ ในโรงพยาบาลระดับแม่ข่ายตามกลุ่มบริการสุขภาพจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 แห่ง และโรงพยาบาลเครือข่ายกลุ่มบริการที่ 2 จำนวน 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 35 คน แบ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพผู้มีประสบการณ์ด้านคลินิกนมแม่ จำนวน 24 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 11 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพยาบาลวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการประเมินกรอบสมรรถนะฉบับร่าง โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรงและสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงคุณภาพมิได้มุ่งเน้นจำนวนมาก แต่เน้นความลุ่มลึกและความอิ่มตัวของข้อมูล (data saturation) ซึ่งหมายถึงภาวะที่ข้อมูลที่ได้รับไม่มีประเด็นใหม่เพิ่มเติม และสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างเพียงพอ

1. กลุ่มพยาบาลวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่โดยตรง มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และดำรงตำแหน่งหัวหน้างานหรือเป็นตัวแทนทีมที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน ทุกคนสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์คัดออก ได้แก่ อยู่ระหว่างลาศึกษาต่อ ลาคลอด หรือหยุดปฏิบัติงานชั่วคราว ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน หรือย้ายหน่วยงานก่อนสิ้นสุดการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างมาจากโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดเชียงใหม่ 5 แห่ง แห่งละ 1 คน ได้แก่ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลฝาง โรงพยาบาลสันป่าตอง และ

โรงพยาบาลจอมทอง การเลือกผู้ให้ข้อมูลจากโรงพยาบาลแม่ข่ายที่มีบทบาทในการดำเนินงานคลินิกนมแม่แตกต่างกัน ช่วยให้ได้อข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การปฏิบัติการพยาบาล และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในบริบทของหน่วยบริการที่หลากหลาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์จนข้อมูลมีความซ้ำกันและไม่พบประเด็นใหม่เพิ่มเติม จึงพิจารณาว่าข้อมูลมีความอิ่มตัวเพียงพอสำหรับการพัฒนารอบสมรรถนะ

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ประเมินรอบสมรรถนะฉบับร่าง จำนวน 5 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และงานอนามัยแม่และเด็ก มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานหรือการประเมินสมรรถนะบุคลากรไม่น้อยกว่า 3 ปี และสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ ทุกคนสมัครใจเข้าร่วมการศึกษา เกณฑ์คัดออก ได้แก่ ไม่สามารถเข้าร่วมการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด มีส่วนร่วมในการจัดทำรอบสมรรถนะฉบับต้นแบบ หรือถอนความยินยอมระหว่างการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย สูติแพทย์และกุมารแพทย์ โรงพยาบาลสันทราย อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดาและทารก และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญงานคลินิกนมแม่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการพยาบาล จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรอบสมรรถนะให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย

1) แบบบันทึกรายการสมรรถนะที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เพื่อบันทึกรายการสมรรถนะ พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมกรอบแนวคิดทฤษฎี เอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลในคลินิกนมแม่ที่ได้จากทั้งตำรา วารสารทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

2) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การฝึกอบรมเกี่ยวกับสมรรถนะ

3) แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแนวคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถนะ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของพยาบาลในคลินิกนมแม่

4) แบบประเมินกรอบสมรรถนะพยาบาลในคลินิกนมแม่ สำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิใช้ประเมินกรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ (ฉบับร่าง) ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ เป็นแบบประเมินมาตราส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง จำเป็นมาก 3 หมายถึง จำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง จำเป็นน้อย และ 1 หมายถึง ไม่จำเป็น และ

5) เครื่องบันทึกเสียง ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแนวคำถามสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล จำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 1 คน พยาบาลวิชาชีพหัวหน้าสาขาสูติ-นรีเวชกรรมที่มีประสบการณ์ด้านคลินิกนมแม่ 1 คน และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัย 1 คน โดยพิจารณาความครอบคลุมของข้อคำถาม ความชัดเจน ความเหมาะสมของเนื้อหา และลำดับคำถาม จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแนวคำถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกถอดเทปแบบคำต่อคำ และวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยผู้วิจัยอ่านข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม จากนั้นกำหนดรหัสข้อมูล (coding) จัดกลุ่มรหัสที่มีความหมายใกล้เคียงกันเป็นประเด็นย่อย และสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของการจัดรหัสและการตีความข้อมูลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เลขที่ 020/2566 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566) และได้รับอนุญาตจากสำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และสิทธิในการเข้าร่วมการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมก่อนเข้าร่วมการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และบันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลถูกถอดเทปแบบคำต่อคำโดยผู้วิจัย และตรวจสอบความถูกต้องกับไฟล์เสียงก่อนวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้มีการใช้รหัสแทนชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อปกปิดตัวตน ข้อมูลและไฟล์เสียงถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสผ่านและมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงได้ ข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นเวลา 5 ปี และทำลายภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาตามหลักจริยธรรมการวิจัย โดยผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ภายหลังได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การขออนุญาตเก็บข้อมูล ภายหลังโครงสร้างการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนารอบสมรรถนะ ผู้วิจัยพัฒนารอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย โดยประยุกต์แนวคิดการพัฒนารอบสมรรถนะของ Marrelli และคณะ⁽¹⁰⁾ ประกอบด้วยกำหนัด

วัตถุประสงค์ของกรอบสมรรถนะ การประสานงานผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลเพื่อขออนุญาตติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง และการชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างโดยตรง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่จากตำรา งานวิจัย และแหล่งข้อมูลวิชาการที่เชื่อถือได้ ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างพยาบาลผู้เชี่ยวชาญประจำคลินิกนมแม่ จำนวน 5 คน โดยนัดหมายและส่งแนวคำถามล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์ การสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการบันทึกเสียงและจดบันทึกประกอบ ใช้เวลาประมาณ 45-60 นาทีต่อราย จากนั้นผู้วิจัยทบทวนประเด็นร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ถอดเทปแบบคำต่อคำ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การกำหนดและตรวจสอบกรอบสมรรถนะ ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ถูกบูรณาการ โดยจัดกลุ่มสมรรถนะที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายข้อ จากนั้นนำกรอบสมรรถนะฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความตรงตามเนื้อหา ด้วยแบบประเมินมาตราส่วน 4 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การยอมรับ $KCI \geq 0.80$ ⁽¹⁴⁾

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษานี้วิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่สมรรถนะและรายการย่อยของสมรรถนะแต่ละด้าน

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

3. ผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยอ่านข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของข้อมูล จากนั้นกำหนดรหัสข้อมูล จัดกลุ่มรหัสที่มีความหมายใกล้เคียงกันเป็นประเด็นย่อย และสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้

ความสามารถ ทั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของการจัดรหัสและการตีความข้อมูลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ถูกบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบสมรรถนะฉบับร่าง และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ

5. ข้อมูลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) พบว่าพฤติกรรมบ่งชี้ทุกข้อมีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 โดยผู้วิจัยปรับถ้อยคำบางรายการให้กระชับและชัดเจนยิ่งขึ้น ส่งผลให้จำนวนพฤติกรรมบ่งชี้เพิ่มจาก 31 เป็น 47 ข้อ

6. กรอบสมรรถนะที่ปรับปรุงแล้วถูกประเมินซ้ำ พบว่าพฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 47 ข้อมีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาลผู้เชี่ยวชาญคลินิกนมแม่

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นพยาบาลผู้เชี่ยวชาญคลินิกนมแม่ จำนวน 5 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีอายุเฉลี่ย 52.2 ปี มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่เฉลี่ย 20.6 ปี ทั้งหมดสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 100) และเคยผ่านการอบรมด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ หลักสูตรนมแม่ 20 ชั่วโมงของกรมอนามัย และหลักสูตรนมแม่ระยะสั้น

3-5 วัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลในคลินิกนมแม่มาก่อน

กรอบสมรรถนะของพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย

กรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย (ฉบับร่าง) พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และทักษะการบริหารจัดการ รวมพฤติกรรมบ่งชี้ 31 ข้อ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนประเมินกรอบฉบับร่าง พบว่าทุกรายการมีความเหมาะสม โดยมีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ พร้อมข้อเสนอแนะให้ปรับถ้อยคำบางรายการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงแยกประเด็นที่มีหลายองค์ประกอบออกเป็นข้อย่อยโดยไม่เปลี่ยนสาระสำคัญ ส่งผลให้จำนวนพฤติกรรมบ่งชี้เพิ่มเป็น 47 ข้อ ครอบคลุมสมรรถนะ 5 ด้านเดิม ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ 19 ข้อ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 15 ข้อ ทักษะการให้คำปรึกษา 5 ข้อ ทักษะการสื่อสารและการประสานงาน 3 ข้อ และทักษะการบริหารจัดการ 5 ข้อ (ตาราง 1)

การประเมินซ้ำโดยผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมพบว่า พฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 47 ข้อมีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 สะท้อนถึงความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของกรอบสมรรถนะสำหรับใช้เป็นแนวทางพัฒนาพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย

ตาราง 1 กรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย (ฉบับสมบูรณ์)

สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของพยาบาลคลินิกนมแม่

1. ด้านความรู้ทางวิชาการ (19 ข้อ)

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายและหลักการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และต่อเนื่องควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปีขึ้นไป ตามแนวทางองค์การอนามัยโลกและยูนิเซฟ
2. มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 นโยบายสาธารณสุขแห่งชาติ และแนวทางโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก (BFHI)
3. เข้าใจหลักบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของพยาบาลคลินิกนมแม่

4. เข้าใจบทบาทพยาบาลในการปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
5. มีความรู้ด้านกายวิภาคและสรีรวิทยาของเต้านม รวมถึงกลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนม
6. มีความรู้เกี่ยวกับฮอร์โมนและปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตน้ำนม
7. มีความรู้เกี่ยวกับหลักการให้นมแม่ 3 ด. (ดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี) รวมถึงท่าอุ้มและการเข้าเต้าที่ถูกต้อง
8. มีความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น น้ำนมไม่พอ หัวนมแตก เต้านมคัดตึง และการเข้าเต้าไม่ถูกวิธี
9. มีความรู้ด้านโภชนาการของมารดาในระยะให้นม รวมถึงความต้องการพลังงาน สารอาหาร และอาหารที่ส่งเสริมการผลิตน้ำนม
10. มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการผลิตน้ำนม เช่น การสูบบุหรี่ การใช้ฮอร์โมนเอสโตรเจน ความเครียด และการพักผ่อนไม่เพียงพอ
11. มีความรู้ในการติดตามการเจริญเติบโตและประเมินภาวะโภชนาการของทารกและเด็กอายุ 0-2 ปี
12. มีความรู้เกี่ยวกับการปั๊มน้ำนมด้วยมือและการใช้เครื่องปั๊มนมอย่างถูกวิธี
13. มีความรู้ในการให้คำแนะนำมารดาที่ทำงานเกี่ยวกับการปั๊มนม การเก็บรักษา การขนย้าย และการอุ่นน้ำนมอย่างปลอดภัย
14. มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ในคลินิกนมแม่ รวมถึงการเตรียม การใช้งาน และการดูแลรักษา
15. มีความรู้เกี่ยวกับสรีรวิทยาและความต้องการพื้นฐานของทารกแรกเกิด
16. มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการทารกและการส่งเสริมพัฒนาการในทารกที่เลี้ยงด้วยนมแม่
17. มีความรู้ในการประเมินภาวะตัวเหลืองผิดปกติในทารกแรกเกิดและให้คำแนะนำเบื้องต้นได้
18. มีความรู้ด้านการให้คำปรึกษาโดยใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม
19. มีความรู้ในการวิเคราะห์บริบท ความต้องการ และทรัพยากรในพื้นที่ รวมถึงหลักการวางแผนและบริหารจัดการคลินิกนมแม่ เพื่อพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล (15 ข้อ)

1. สามารถประเมินภาวะสุขภาพมารดาได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และการตรวจเต้านม
2. สามารถประเมินภาวะสุขภาพทารก ครอบคลุมพฤติกรรมมารดา การดูดกลืน การขับถ่าย การนอน การหายใจ น้ำหนัก และการเจริญเติบโต พร้อมให้การช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา
3. สามารถให้คำปรึกษาและเตรียมความพร้อมด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่ มารดาและครอบครัว ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด
4. สามารถสอนและสาธิตหลักการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะหลัก 3 ด. (ดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี)
5. สามารถสอนและสาธิตท่าให้นมและการเข้าเต้าที่ถูกต้องอย่างน้อย 4 ท่า
6. สามารถประเมินและสอนการสังเกตการดูดนมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ LATCH score
7. สามารถส่งเสริมและกระตุ้นการหลั่งน้ำนม เช่น การนวดเต้านม การช่วยให้ทารกดูดอย่างถูกวิธี และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้นม
8. สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการให้นมและภาวะเต้านม เช่น หัวนมแตก เต้านมคัดตึง ท่อน้ำนมอุดตัน และเต้านมอักเสบ
9. สามารถแนะนำวิธีบรรเทาอาการคัดตึงเต้านม เช่น การประคบร้อน การนวด และการระบายน้ำนมด้วยการดูด บีบ หรือใช้เครื่องปั๊ม
10. สามารถสาธิตและแนะนำการใช้อุปกรณ์ช่วยให้นม เช่น เครื่องปั๊มนม ซ่อนปั๊มนม แก้วปั๊มนม กรวยบีบน้ำนม และแผ่นป้องกันหัวนม

สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของพยาบาลคลินิกนมแม่

11. สามารถสาธิตการบีบน้ำนมด้วยมือและแนะนำการเก็บรักษาน้ำนมตามมาตรฐาน
12. สามารถติดตามเยี่ยมหลังคลอดเพื่อประเมินและส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง
13. สามารถให้คำแนะนำการดูแลตนเองและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายหลังจำหน่ายจากโรงพยาบาล
14. สามารถแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และประสานส่งต่อทีมสหสาขาวิชาชีพเมื่อเกินขอบเขตความสามารถ
15. สามารถทำงานร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพและเครือข่ายสุขภาพ เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อและการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านทักษะการให้คำปรึกษา (5 ข้อ)

1. สามารถสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุย โดยเคารพความเป็นส่วนตัว ศักดิ์ศรี และบริบททางการศึกษา ความเชื่อ และวัฒนธรรมของมารดา
2. สามารถประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลของมารดาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะราย ทั้งในภาวะปกติและเมื่อมีปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำที่ถูกต้อง ทันสมัย และเหมาะสมกับบริบท เกี่ยวกับประโยชน์ เทคนิค และการแก้ไขปัญหาการให้นมแม่
4. สามารถให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยติดตามและประเมินผล เพื่อประเมินความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้คำแนะนำเพิ่มเติมเมื่อพบอุปสรรค
5. สามารถให้คำปรึกษาและประสานงานกับทีมสหสาขาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการดูแลและส่งต่อมารดาและทารกอย่างเป็นระบบ

4. ด้านทักษะการสื่อสารและการประสานงาน (3 ข้อ)

1. สามารถสื่อสารเชิงบวกและสร้างสรรค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจและกำลังใจแก่ มารดา โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สุกใส และรับฟังอย่างตั้งใจบนพื้นฐานของความไว้วางใจ
2. สามารถสื่อสารโดยเคารพความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่หลากหลายของมารดา ครอบครัว และผู้เกี่ยวข้อง อย่างเหมาะสม
3. สามารถประสานงานและสื่อสารกับทีมสุขภาพ เพื่อพัฒนาระบบงานคลินิกนมแม่และแนวปฏิบัติในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านทักษะการบริหารจัดการ (5 ข้อ)

1. สามารถวางแผนและบริหารจัดการระบบงานคลินิกนมแม่ กำหนดขั้นตอนการให้บริการให้สอดคล้องกับนโยบายสุขภาพและความต้องการของมารดาและทารก
2. สามารถบริหารจัดการทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ และเวชภัณฑ์ อย่างคุ้มค่า พร้อมดูแลให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อความต่อเนื่องของบริการ
3. สามารถจัดการข้อมูลและเอกสารทางการแพทย์ โดยบันทึกและจัดเก็บข้อมูลการดูแลมารดาและทารกอย่างเป็นระบบในเวชระเบียน
4. สามารถบริหารจัดการความปลอดภัยของบริการ โดยเฝ้าระวังความเสี่ยง กำหนดแนวทางป้องกัน และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
5. สามารถบริหารจัดการคุณภาพบริการ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ กำหนดตัวชี้วัด และติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

การศึกษานี้เป็นการพัฒนารอบสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสันทราย โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่ากรอบสมรรถนะประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาการ 2) สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 3) สมรรถนะด้านทักษะการให้คำปรึกษา 4) สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และ 5) สมรรถนะด้านทักษะการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดของสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาการเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานของพยาบาลในคลินิกนมแม่ โดยองค์ประกอบความรู้ที่ครอบคลุมทั้งนโยบายระดับสากล แนวทางปฏิบัติตามหลักโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก (BFHI) ความรู้ด้านสรีรวิทยาการให้นมบุตร โภชนาการมารดาและทารก ตลอดจนกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นถึงลักษณะขององค์ความรู้เชิงบูรณาการที่จำเป็นต่อการดูแลมารดาและทารกอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย^(1,9,11,25)

สมรรถนะด้านนี้มีจำนวนพฤติกรรมบ่งชี้ค่อนข้างมาก สะท้อนถึงความซับซ้อนของบทบาทพยาบาลคลินิกนมแม่ ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกทั้งด้านชีวภาพ จิตสังคม และระบบบริการสุขภาพ งานวิจัยก่อนหน้านี้ชี้ให้เห็นว่าพยาบาลที่มีความรู้และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถส่งเสริมอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ในช่วง 6 เดือนแรกได้อย่างมีนัยสำคัญ^(1,16) ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Spatz⁽¹⁷⁾ ที่เน้นว่าความรู้เชิงทฤษฎีควบคู่กับทักษะการปฏิบัติเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะความเข้าใจด้านกายวิภาคและสรีรวิทยาของเต้านม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการประเมินปัญหาและการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ^(17,18) ดังนั้น สมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาการจึงเป็นกลไก

สำคัญที่เชื่อมโยงการปฏิบัติการพยาบาลเชิงคลินิกกับนโยบายและระบบบริการสุขภาพ การพัฒนาความรู้ของพยาบาลคลินิกนมแม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการดูแล ส่งเสริมความปลอดภัย และสนับสนุนความยั่งยืนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว^(1,9,23)

2. สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการสู่การปฏิบัติจริงในการดูแลมารดาและทารกในระยะเริ่มต้นของการให้นมแม่ พฤติกรรมบ่งชี้ครอบคลุมการประเมินสุขภาพ การสังเกตการดูดนม การแก้ไขปัญหาเต้านม รวมถึงการสอนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สะท้อนบทบาทของพยาบาลคลินิกนมแม่ในการดูแลเชิงรุกและเชิงป้องกัน

สมรรถนะด้านนี้มีบทบาทโดยตรงต่อคุณภาพและความต่อเนื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เนื่องจากระยะหลังคลอดเป็นช่วงวิกฤตที่มารดามักเผชิญความไม่มั่นใจ ความเจ็บปวด และความเครียด ทักษะของพยาบาลในการสังเกต ประเมิน และให้การช่วยเหลืออย่างเหมาะสมตามบริบท จึงช่วยลดอุปสรรคและส่งเสริมความสำเร็จของการให้นมแม่⁽¹⁸⁾ ซึ่งสอดคล้องกับงานของไซมพร สีนธอุทัย และคณะที่พบว่าทักษะการประเมิน วินิจฉัย และให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบทั้งก่อนและหลังคลอด มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน⁽¹⁶⁾

นอกจากนี้ แนวทางขององค์การอนามัยโลกชี้ให้เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพที่มีทักษะการปฏิบัติที่เหมาะสม ช่วยเพิ่มความมั่นใจ ลดความเครียด และเสริมความสามารถของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยตนเอง^(20,23) ขณะที่การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบรายงานว่าทักษะของพยาบาลในการประเมินเต้านม การสังเกตการดูดนม และการให้คำแนะนำด้านการใช้เครื่องปั๊มนม มีผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะในช่วง 6 เดือนแรก⁽²⁴⁾ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ericsson และ Palmér⁽¹⁵⁾ ที่พบว่า การสนับสนุนเชิงปฏิบัติ เช่น การสาธิตทำให้นมและ

การแก้ไขปัญหาด้านนม ช่วยเสริมความมั่นใจและลดการหยุดให้นมแม่ก่อนกำหนด

จากผลการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นว่า สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การดูแลในคลินิกนมแม่มีความเป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล การพัฒนาทักษะดังกล่าวอย่างต่อเนื่องร่วมกับการทำงานเป็นทีมสหสาขาวิชาชีพ จะช่วยยกระดับคุณภาพบริการและสนับสนุนความยั่งยืนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว^(23,24)

3. สมรรถนะด้านทักษะการให้คำปรึกษา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะด้านทักษะการให้คำปรึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของบทบาทพยาบาลคลินิกนมแม่ในการดูแลมารดาและทารกหลังคลอด โดยเฉพาะการสร้างควมไว้วางใจ การประเมินปัญหาอย่างเป็นระบบ และการให้การสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะบุคคล พฤติกรรมบ่งชี้สะท้อนว่าการให้คำปรึกษาไม่ได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดข้อมูล แต่เป็นกระบวนการสื่อสารเชิงสนับสนุนที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและศักยภาพของมารดาในการดูแลตนเองและบุตร

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและองค์การยูนิเซฟ รวมถึงแนวคิดการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเน้นการฟังอย่างตั้งใจ ความเข้าใจความรู้สึก และการสื่อสารโดยไม่ตัดสิน เพื่อเสริมแรงใจและความเชื่อมั่นของมารดา^(25,26) งานวิจัยยังรายงานว่าการให้คำปรึกษาที่เป็นมิตร เอื้ออาทร และมีความต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจของมารดา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความต่อเนื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่^(19,27,28) นอกจากนี้ แนวคิดการให้คำปรึกษาแบบมารดาเป็นศูนย์กลางและการเสริมพลัง ซึ่งเปิดโอกาสให้มารดามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนการดูแล ยังมีส่วนช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถในการจัดการปัญหา⁽²⁹⁾

ผลการศึกษาทั้งสองสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การให้คำปรึกษาโดยใช้การฟังเชิงลึก การ

ประเมินเฉพาะราย และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ สามารถลดความเครียดและเพิ่มความมั่นใจของมารดาได้อย่างมีนัยสำคัญ⁽³⁰⁾ ขณะเดียวกัน งานวิจัยในบริบทของประเทศไทยชี้ว่าการให้คำปรึกษาแบบสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูลที่ชัดเจน และการติดตามต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในมารดาที่เผชิญปัญหาหลังคลอด^(31,32)

โดยสรุป สมรรถนะด้านทักษะการให้คำปรึกษาเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงการดูแลด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดา การพัฒนาศักยภาพพยาบาลด้านการประเมินและให้คำปรึกษาเชิงลึกอย่างเป็นระบบ จะช่วยยกระดับคุณภาพการดูแลและสนับสนุนความยั่งยืนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว

4. สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารและการประสานงาน ผลการศึกษาสะท้อนว่าสมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารและการประสานงานเป็นองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของการปฏิบัติงานพยาบาลในคลินิกนมแม่ เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงการดูแลในระดับบุคคล ครอบครัว และระบบบริการสุขภาพเข้าด้วยกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และการสร้างความไว้วางใจช่วยส่งเสริมแรงจูงใจและความร่วมมือของมารดา ขณะที่การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และบริบทครอบครัว ช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการ และเพิ่มความต่อเนื่องของการดูแล

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยที่ระบุว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถลดความวิตกกังวล เพิ่มความพึงพอใจ และสนับสนุนความต่อเนื่องของการดูแลมารดาหลังคลอด^(23,33) โดยเฉพาะในบริบทของโรงพยาบาลศูนย์ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา สมรรถนะด้านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ งานวิจัยยังสนับสนุนว่าการสื่อสารเชิงสนับสนุนและไม่ตัดสินช่วยเพิ่มความพึงพอใจในบริการและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่⁽¹⁹⁾ ทั้งนี้ งานวิจัยในบริบทของประเทศไทยของ Sangsrisombat และคณะ⁽³²⁾ พบว่าการ

สื่อสารเชิงบวกที่เน้นการฟังอย่างตั้งใจและการให้กำลังใจมีส่วนช่วยลดอัตราการหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนกำหนด

ในระดับสากล มีหลักฐานว่าการใช้ภาษาท้องถิ่นและสื่อที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมช่วยเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และลดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการให้นมแม่⁽²²⁾ ขณะเดียวกัน การประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างพยาบาลและทีมสุขภาพช่วยลดความซับซ้อนของบริการ เพิ่มความต่อเนื่องของการดูแล และส่งผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว⁽²¹⁾ นอกจากนี้ การสื่อสารและการประสานงานกับครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการตัดสินใจของมารดา โดยครอบครัวที่ได้รับข้อมูลชัดเจนและมีส่วนร่วมในการวางแผนการดูแล มีแนวโน้มสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องมากขึ้น⁽²⁹⁾ ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูกได้เน้นย้ำว่าการสื่อสารเชิงระบบและการประสานงานภายในทีมสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่^(23,34)

5. สมรรถนะด้านทักษะการบริหารจัดการ ผลการศึกษานี้ชี้ว่าสมรรถนะด้านทักษะการบริหารจัดการเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินงานคลินิกนมแม่ เนื่องจากเอื้อต่อการดูแลมารดาและทารกอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพ และความปลอดภัยเชิงระบบ ครอบคลุมการวางแผนและจัดระบบบริการให้สอดคล้องกับนโยบายสุขภาพ การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการกำกับคุณภาพบริการโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์

บทบาทของสมรรถนะด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของคลินิกนมแม่ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินงานภายใต้กรอบมาตรฐานของโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก (Baby-Friendly Hospital Initiative: BFHI) ที่เน้นการจัดระบบบริการ การกำกับคุณภาพ และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม⁽²⁵⁾ โดยเฉพาะในบริบทของโรงพยาบาลศูนย์ที่อาจมีผู้รับบริการที่หลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความ

ต้องการแตกต่างกัน การมีระบบงานที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน และยืดหยุ่นต่อบริบท ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการบริการ เพิ่มการเข้าถึงบริการ และสนับสนุนความต่อเนื่องของการดูแลมารดาหลังคลอด

ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ McFadden และคณะ⁽²³⁾ ซึ่งรายงานว่า การจัดระบบบริการและการสนับสนุนในคลินิกนมแม่อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความต่อเนื่องและความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีนัยสำคัญในทำนองเดียวกัน แนวทางขององค์การอนามัยโลกและองค์การยูนิเซฟได้เน้นย้ำว่าการบริหารจัดการทรัพยากร การกำกับคุณภาพ และการจัดระบบบริการอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามนโยบายโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูกอย่างครบถ้วนและยั่งยืน⁽²⁴⁾

นอกจากนี้ การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการบริหารจัดการคุณภาพบริการ เช่น การกำหนดตัวชี้วัดการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงบริการอย่างต่อเนื่อง ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบ และประสิทธิภาพของระบบงานคลินิกนมแม่⁽³⁰⁾ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอขององค์การอนามัยโลกและองค์การยูนิเซฟที่เน้นการจัดระบบบริการ การบริหารกำลังคน และการกำกับคุณภาพอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและภาระงานสูง⁽³⁴⁾ ข้อค้นพบนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการควบคู่กับสมรรถนะด้านการดูแลเชิงคลินิก เพื่อยกระดับคุณภาพและความยั่งยืนของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว

โดยสรุป กรอบสมรรถนะพยาบาลคลินิกนมแม่ โรงพยาบาลศูนย์ที่พัฒนาจากการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการ หลักฐานเชิงประจักษ์ และบริบทการปฏิบัติงานจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี เป็นรูปธรรมในบริบทที่มีความหลากหลายของผู้รับบริการ กรอบดังกล่าวมีความตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมของพฤติกรรมบ่งชี้ สอดคล้องกับ

หลักเกณฑ์ของ Lynn⁽³⁵⁾ และนับเป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์ที่ใช้พัฒนาศักยภาพพยาบาล การวางแผนอบรม การประเมินสมรรถนะ และการยกระดับคุณภาพบริการ รวมทั้งเป็นต้นแบบสำหรับสถานบริการสุขภาพที่มีบริบทใกล้เคียงกันในอนาคต

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การศึกษครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนจำกัด และใช้ผู้ให้ข้อมูลเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
2. การศึกษาเป็นการพัฒนากรอบสมรรถนะในบริบทของโรงพยาบาลสันทรายเพียงแห่งเดียว จึงอาจมีข้อจำกัดในการนำไปอ้างอิงกับหน่วยบริการที่มีบริบทแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาศักยภาพ และการบริหารทรัพยากรบุคคลของพยาบาลคลินิกนมแม่
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแม่และเด็กสามารถนำกรอบสมรรถนะไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนามาตรฐานการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในหน่วยบริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการนำกรอบสมรรถนะไปใช้จริงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแม่และเด็ก
2. ควรศึกษาการพัฒนากรอบสมรรถนะในโรงพยาบาลหลายระดับหรือหลายพื้นที่ เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global strategy for infant and young child feeding. Geneva: World Health Organization; 2003.

2. Sinsuksai N. Postpartum hemorrhage: The role of nurses. In: Sumekkasri P, Wongphaitoon N, Phadungkiatwattana P, Srisantiroj N, editors. Advancing together for perinatal care 4.0. Bangkok: Union Creation; 2017. p. 91–6.
3. Shrivastava SRBL, Shrivastava PS, Ramasamy J. World Health Organization releases global priority list of antibiotic-resistant bacteria to guide research, discovery, and development of new antibiotics. J Med Soc. 2018;32:76–7. doi:10.4103/jms.jms_25_17
4. Ministry of Public Health. National reproductive health development policy and strategy No. 2 2017–2026. Bangkok: Ministry of Public Health; 2017.
5. Office of the National Economic and Social Development Board. The twelfth national economic and social development plan 2017–2021. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board; 2017.
6. National Statistical Office (Thailand), UNICEF Thailand. Thailand multiple indicator cluster survey 2022 (MICS 2022): Final Report [Internet]. Bangkok: National Statistical Office; 2023 [cited 2024 Feb 12]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/media/11361/file/Thailand%20MICS%202022%20full%20report%20%28Thai%29.pdf>
7. Sansai Hospital. Report on breastfeeding situation among postpartum mothers at Sansai Hospital, 2023–2024. Chiang Mai: Sansai Hospital; 2024.
8. Chiang Mai Provincial Public Health Office. Document for monitoring visits of pregnant and postpartum women [Internet]. Chiang Mai: Chiang Mai Provincial Public Health Office; 2020 [cited 2024 Mar 3]. Available from: https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/

9. Ministry of Public Health. Department of Health. Guidelines for promoting breastfeeding in health service facilities. Bangkok: Ministry of Public Health; 2023.
10. Marrelli AF, Tondora J, Hoge MA. Strategies for developing competency models. *Adm Policy Ment Health.* 2005;32:533–61. doi:10.1007/s10488-005-3264-0.
11. Ministry of Public Health. Department of Health. Breastfeeding clinical nurse competency framework. Bangkok: Ministry of Public Health; 2021.
12. Thipprecha D. Competency in nursing human resource management. Bangkok: P.A. Living; 2005.
13. Kongsawat T. Competency in practice: How it is implemented. 5th ed. Bangkok: Technology Promotion Association; 2008.
14. Polit DF, Beck CT. The content validity index: are you sure you know what's being reported? *Res Nurs Health.* 2006;29:489–97. doi:10.1002/nur.20147.
15. Ericsson J, Palmér L. Mothers of preterm infants' experiences of breastfeeding support in the first 12 months after birth: a qualitative study. *Birth.* 2019;46:129–36. doi:10.1111/birt.12383.
16. Sinthu-Uthai C, Nuiman T, Sokhampa K, Raksapanusit T. Development model of a breastfeeding promotion management system in the postpartum ward (Obstetrics 2), Pattani Hospital. *J Educ Health Nurs.* 2023;29:1–19.
17. Spatz DL. Core competencies in human milk and breastfeeding: policy and practice implications for nurses. *Nurs Outlook.* 2014;62:297–8. doi:10.1016/j.outlook.2014.04.004.
18. Riordan J, Wambach K. Breastfeeding and human lactation. 5th ed. Burlington (MA): Jones & Bartlett Learning; 2016.
19. Schmied V, Beake S, Sheehan A, McCourt C, Dykes F. Women's perceptions and experiences of breastfeeding support: a metasynthesis. *Birth.* 2011;38:49–60. doi:10.1111/j.1523-536X.2010.00446.x.
20. Patnode CD, Senger CA, Coppola EL, Iacocca MO. Interventions to support breastfeeding: updated evidence report and systematic review for the US Preventive Services Task Force. *JAMA.* 2025;333:1527–37. doi:10.1001/jama.2024.27267.
21. Phonyiam R, Baernholdt M, Hodges EA. Self-management of type 2 diabetes mellitus in pregnancy and breastfeeding experiences among women in Thailand. *PLoS One.* 2023;18:e0286646. doi:10.1371/journal.pone.0286646.
22. World Health Organization. Standards for improving quality of maternal and newborn care in health facilities. Geneva: World Health Organization; 2018.
23. McFadden A, Gavine A, Renfrew MJ, Wade A, Buchanan P, Taylor JL, et al. Support for healthy breastfeeding mothers with healthy term babies. *Cochrane Database Syst Rev.* 2017;2:CD001141. doi:10.1002/14651858.CD001141.
24. World Health Organization. United Nations Children's Fund. Baby-friendly hospital initiative: revised, updated and expanded for integrated care. Geneva: World Health Organization; 2009.
25. Rollnick S, Miller WR, Butler CC. Motivational interviewing in health care: helping patients change behavior. New York: Guilford Press; 2010.
26. Brown CL, Robitaille A, Zelinski EM, Dixon RA, Hofer SM, Piccinin AM. Cognitive activity mediates the association between social activity and cognitive performance: a longitudinal study. *Psychol Aging.* 2016;31:831–46.
27. Yang Y, Liu H, Cui X, Meng J. Mothers' experiences and perceptions of breastfeeding peer support: a qualitative systematic review. *Int Breastfeed J.* 2024;19:7. doi:10.1186/s13006-024-00614-3

28. Chung HW, Kim EM, Lee JE. Comprehensive understanding of risk and protective factors related to adolescent pregnancy in low- and middle-income countries: a systematic review. *J Adolesc.* 2018;69:180–8. doi:10.1016/j.adolescence.2018.10.007
29. Can V, Bulduk M, Can EK, Aysin N. Impact of social support and breastfeeding success on the self-efficacy levels of adolescent mothers during the postpartum period. *Reprod Health.* 2025;22:19. doi:10.1186/s12978-025-01960-z
30. Pereira EL, Estabrooks PA, Arjona A, Cotton-Curtis W, Lin JC, Saetermoe CL, et al. A systematic literature review of breastfeeding interventions among Black populations using the RE-AIM framework. *Int Breastfeed J.* 2022;17:86. doi:10.1186/s13006-022-00527-z
31. Bartsch LM, Singmann H, Oberauer K. The effects of refreshing and elaboration on working memory performance and their contributions to long-term memory formation. *Mem Cognit.* 2018;46:796–808. doi:10.3758/s13421-018-0805-9
32. Sangrisombat K, Promsri M, Machara C, Phanij N. Development of an education and counseling model through the LINE Official Account application for mothers in caring for preterm infants. *Reg Health Promot Cent J.* 2022;16:623–41.
33. Arnold EC, Boggs KU. *Interpersonal relationships: professional communication skills for nurses.* 8th ed. St. Louis: Elsevier; 2020.
34. World Health Organization, UNICEF. *Implementation guidance: protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services – the revised Baby-friendly Hospital Initiative.* Geneva: World Health Organization; 2018.
35. Lynn MR. Determination and quantification of content validity. *Nurs Res.* 1986;35:382–5.